

Cserépfestő szakkörben

A nagykanizsai városi művelődési házában G. Harangozó Imréné festőművésznő vezetésével cserépfestő szakkör működik. A szakkör tagjai általános és középiskolás diákok. Képfőnök: Tamási Katica még alig éri fel a padot, de már ő is ecsetet vett a kezébe. A szakkörvezető a legkisebekkel is nagy szeretettel foglalkozik.
(Tóth Antal felvétele — MTI Foto.)

KULTURÁLIS HÍREK

A SZOVJETUNIO TUDOMÁNYOS AKADEMIÁJÁNAK Világirodalmi Intézete öt kötetben kiadja a német irodalom történetét a középkortól napjainkig.

MARX ÉLETÉRŐL és munkásságáról szóló film forgatását kezdték el a MOSZFILM Stúdióban. A forgatókönyv G. I. Szerebrjakova regénytrilógiájából készült; a filmet Grigorij Rosal rendezi.

MOSZKVA-BAN MEGKEZDTEK a világirodalmi könyvtár építését, amelyben 4 millió kötetet helyeznek el.

MEGTALÁLTÁK REMBRANDT legkorábbi festményét Lyonban, a Szent Péter Múzeum raktárában. A képet a művész 1625-ben, 19 éves korában festette.

IRODALMI ESTET rendez a szegedi József Attila Tudományegyetem december 1-én, az egyetem névadója halálának 25. évfordulója alkalmából. Közreműködnek: Baranyi Ferenc, Darvas József, Dobozy Imre, Garai Gábor, Illés Béla, Király István, Mesterházi Lajos, Major Tamás, Osváth Béla, Simon István, Szabó Magda, Váci Mihály.

A Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó pályázatának eredményei

Százket munka érkezett a Móra Ferenc Kiadó 1962 júniusában lezárult ismeretterjesztő pályázatára. A bíráló bizottság 1962. november 22-én a pályadíjak odaítéléséről a következőképpen döntött:

I. díjat nyert: A gombócitol az úrhajóig. Szerzője: Kindzierszky Emil.

II. díj: Kirándulás növényországban. Szerző: Nóber Imre.

III. díj: Az ösvény titka. Szerző: Szedzerjet Akosné; Nyolclábú vadászok Szerző: Turcsányi Ervin; Mekkora? Szerző: Lukács Ernőné.

A bíráló bizottság dicséretben részesíti: Az idő titka, A tenger, az ember és sok más furcsaság, az Imri és a levegő, a Szomjas babszemek című írásokat.

HÁROM KÖZÉPKORI MAGYAR KRÓNIKÁT jelentet meg a Helikon Kiadó. Kükküli János és a Névtelen minorita krónikája egy kötetben, ósnyomatványkori metszetekkel illusztrálva, Szerémi György Magyarország romlásáról című munkája pedig felbőrkötésben jelenik meg.

AZ ÁLLAMI BÁBSZÍNHÁZ fennállásának 15. évfordulóját ünnepli. Ez alkalommal 13 országból 40 külföldi szakember, neves rendező, bábművész, színházvezető látogatott hazánkba. Az UNIMA (a nemzetközi bábszövetség) elnöksége megtartotta első ülését, amelyen a következő, londoni konferencia előkészítéséről és az 1963. évi nemzetközi műsornaptár összeállításáról volt szó.

KODÁLY ZOLTÁN 80. születésnapja tiszteletére december 1-én, a Vasas-színházban díszhangversenyt tartanak.

ZALKA MÁTÉNAK az első világháború idején a frontról apjának írt lapja, amelyet a 78-as tábori postaállomásról küldött 1915. május 14-én, a nyíregyházi Jósza András Múzeumba került. Zalka Mátéra vonatkozóan ez a legkorábbi írásos dokumentum.

A díjakat 1962. december 1-én 12 órakor adja át a bíráló bizottság a kiadó Budapest, VII., Lenin körút 9-11. szám alatti helyiségében.

A takarékosági irodalmi pályázat eredményhirdetése

A Hazafias Népront és az Országos Takarékpénztár által meghirdetett irodalmi pályázatra 228 pályázat — egyéni pénztakarékosokra ösztönző, előadásra alkalmas konferencia, jelenet, villámtréfa és egyéb mű — érkezett be.

Az 1000 forintos első díjat Új Erő (Békéscsaba) nyerte. A 750-750 forintos második díjat Ludescher Loránd (Tarhos) és László Klára (Bpest, II., Házmán utca 7.). Az 500-500 forintos harmadik díjat Adamkó Klára (Miskolc) és Véres György (Barcs).

Jegyzetek egy nemzetközi irodalomtörténeti tanácskozásról

NEMZETKÖZI ÖSSZEHALAS-LÍTÓ irodalomtörténeti konferencia volt a Magyar Tudományos Akadémián. Ez a konferencia olyan új jelenségeket hozott fel színre, tett nyilvánvalóvá, melyek sejtetni engedik, hogy a marxista irodalomtudomány korszerű, új törekvései elválaszthatatlanul összekapcsolódtak vele.

Sokaknak talán meglepő, hogy éppen egy összehasonlító irodalomtörténeti tanácskozás tölthetett be ilyen fontos szerepet. Az összehasonlító irodalomtörténet kifejezés ugyanis könnyen amolyan másodrendű kutatási ágat jelölhet azok szemében, akik az irodalomtudomány kizárólag sajátos nemzeti feladatait és funkcióit látják maguk előtt.

Ma már azonban mind a marxista, mind a polgári tudományban ezen a néven szokták hagyományosan jelölni mindazokat a vizsgálatokat, melyek az irodalomtörténet általános, egyetemes kérdéseinek tisztázására irányulnak, melyek lehetővé teszik, hogy az egyes nemzeti irodalmak történetét az egyetemes irodalmi fejlődés részeként vizsgálhassuk.

Ennek során elkerülhetetlenül napirendre kerülnek a legfontosabb irodalomelméleti kérdések is, hiszen az irodalom elméleti problémái sohasem nyerhetnek kielégítő megoldást egyetlen nemzeti irodalom jelenségei alapján, hanem csak a legkülönbözőbb irodalmak általánosított tapasztalatai nyomán. Az elmondottak érthetővé teszik, hogy a budapesti összehasonlító irodalomtörténeti konferencia is az irodalomtudomány legfontosabb problémáinak nemzetközi szintű megvitatására törekedett.

A BUDAPESTI KONFERENCIA LÉTREJÖTTÉNEK több irányú történeti előzményei vannak. Az első helyen kell említenünk a szovjet irodalomtörténeteknek a moszkvai Gorkij Intézetben 1960 elején rendezett több napos összehasonlító irodalomtörténeti konferenciáját. Ismeretes, hogy az orosz irodalomtudományban az összehasonlító irodalmi vizsgálatoknak a múlt századba visszanyúló nagy történeti hagyományai vannak. Az orosz polgári irodalomtudomány ez irányú erőfeszítéseit a forradalom után a szovjet irodalomtudomány legkitűnőbb képviselőinek egész sora fejlesztette tovább immár a marxizmus-leninizmus alapján, bírálva a polgári tudomány idealista módszerét és szemléletét. Az összehasonlító irodalomtudomány szovjet iskolájának, s ezzel a marxista összehasonlító irodalomtudományának a fejlődését átmenetileg megakasztotta azonban a sztálini korszak dogmatizmusa, mely a többi között eltűntet és egyoldalúan előtérbe állította az irodalomtudományban a nemzeti problematikát. Az 1960 elején tartott moszkvai vita ezt a hibát volt hivatott korrigálni, az irodalom nemzetközi problémáinak az összehasonlító tanulmányozását a marxista tudomány egyik nélkülözhetetlen, elsőrendű feladatának nyilvánította.

A szovjet irodalomtudósoknak ez a kezdeményezése egybeesett sok nálunk is erjedő törekvéssel, felismeréssel, s kibontakozásukhoz hatalmas ösztönzést nyújtott. Az összehasonlító irodalomtörténeti kutatásoknak hazánkban is igen nagy előzményei vannak, sőt az első összehasonlító irodalomtörténeti tudományos folyóirat, mely már címében is ezt az elnevezést viselte, éppen Magyarországon indult meg a múlt század második felében. S bár azóta is jelentős törekvések és komoly eredmények mutatkoztak — igaz, csak a polgári tudomány keretein belül — a magyar összehasonlító irodalomtörténeti kutatások terén, ez a kutatási szempont nálunk mégis mindig kissé a háttérben maradt. Ugyanis a történeti adottságok következtében a magyar irodalomtudomány teljesen összefonódott a nemzeti törekvésekkel,

s Horváth Jánosnak klasszikus értékű munkássága ezt a kizárólagosan nemzet-centrikus, önelvű irodalom-történetírást sokáig, csaknem napjainkig a magyar irodalomtudomány uralkodó irányává tette. A felszabadulás után meginduló marxista irodalomtörténetírás is sok tekintetben az irodalom egyoldalú nemzeti szemléletének az igézete alatt állt, de ettől függetlenül is, első és leg-sürgősebb feladata a magyar irodalmi fejlődés polgári koncepciójának marxista bírálata és revideálása volt.

MARXISTA IRODALOMTÖRTÉNET-ÍRÁSUNK másfél évtizedes fejlődése során mindinkább nyilvánvalóvá vált, hogy sajátos nemzet feladatainkat sem tudjuk helyesen, a marxizmus szellemében hiánytalanul elvégezni, a többi — mindennekelőtt a környező — irodalmak beható ismerete, az azokkal való összehasonlítás nélkül. Jelentős munkálatok indultak meg ezért a magyar és az orosz irodalom, valamint a magyar és a környező népek irodalmi közötti kapcsolatok feltárása érdekében, s így az újabb összehasonlító kutatások szinte szervesen nőttek ki a magyar marxista irodalomtudomány nemzeti feladataiból.

A budapesti konferencia a kelet-európai szocialista országok marxista irodalomtudósainak első nagy nemzetközi összejövetele volt; marxista és kelet-európai tanácskozás, de egyúttal a polgári, illetve nyugat-európai irodalomtudomány képviselőinek jelenlétében és aktív részvételével. Nemcsak a résztvevők összetétele volt újszerű, hanem a konferencia tematikája is. Három fő téma került megvitatásra: az összehasonlító irodalomtudomány elvi és módszertani kérdései, az irodalmi és irodalomtudományi terminológia problémája, a kelet-európai irodalmak összehasonlító vizsgálatának kérdései. Mind a három kérdés csoport időszzerű elvi problémákat ölelt fel. Az első voltaképpen a mai polgári irodalomtudományi módszerek és irányzatok bírálatát, illetve a marxista módszer elvi kérdéseit jelentette. A terminológia problémáját különösen időszerűvé tette egyrészt a marxista irodalomtudományban meglévő terminológiai zűrzavar (gondoljunk pl. a realizmus fogalmának különböző értelmezéseire), másrészt az a körülmény, hogy ez a probléma a polgári irodalomtudomány érdeklődésének is a középpontjában áll. Végül a harmadik témakör a nacionalista maradványok végleges kiküszöbölését, az évszázadok során hasonló feltételek között, ma pedig a szocializmus jegyében testvéri egységben fejlődő kelet-európai irodalmak közös problémáinak tisztázását célozta, valamint az egyetemes irodalmi fejlődésben való helyüket és szerepüket volt hivatott vizsgálni.

A KONFERENCIA NAGY SIKERREL végezte a munkáját. E siker záloga elsősorban az irodalomtudományi kutatásoknak az a soha nem látott fellendülése volt, amely a szocialista országokban kibontakozott. Ennek köszönhető, hogy a kelet-európai marxista kutatók részéről az új gondolatoknak, elvi és elméleti felismeréseknek, valamint konkrét kutatási eredményeknek olyan gazdag felvonulása következett be, mely méltán váltott ki nem titkolt meglepetést a konferencia néhány nyugati résztvevőjének körében. De nemcsak az értékes előadások és hozzászólások sokasága, hanem azok sokoldalúsága is feltűnő volt. A konferenciát egyaránt jellemezte a marxista szemlélet egységbe forrasztó uralkodó szerepe és a marxista tudományon belüli lehetőségek, vélemények, gyakran

egymással polemikusan szembe-kerülő álláspontok gazdagsága és sokfélesége. Ezen az egységen és sokféleségen belül egyúttal határozottan kidomborodtak bizonyos fontos új tendenciák, melyek arra engednek következtetni, hogy a marxista irodalomtudomány történetének új korszaka van kialakulóban, amint azt Zsír-munkszikj és mások is megjegyezték.

Elsőnek talán a marxista irodalomtudomány egy internacionális koncepciójának a megjelenését kell említeni. Eddig a marxista irodalomtudomány többnyire csak az egyes nemzeti irodalmak fejlődésére, problémáira dolgozta ki tudományos koncepcióit, a nyugati összehasonlító irodalomtudomány viszont a nemzeti, s ezzel a társadalmi összefüggéseket elkenőző vagy tudatosan háttérbe szorító kozmopolita módon kísérli meg a szűk nemzeti kereteken való felül-emelkedést.

A MOSTANI TANÁCSKOZÁSON viszont a történelmi materializmus szellemében, a gazdasági és társadalmi fejlődés közös vagy rokon vonásainak alapul vételével indult meg a nemzeti keretekbe való bezárkózottság felszámolása.

Egy másik fontos új vonás a történeti szemlélet fokozott megerősödése, illetve a történeti és esztétikai szempontok újszerű összekapcsolása. A marxista irodalomtudomány két közismert gyermekbetegsége volt: egyrészt az irodalomnak pusztán történeti dokumentummá való egyszerűsítése, másrészt az irodalmi művek történetietlen esztétikai megközelítése. Mivel e két gyengeség közül csak az utóbbi jelentkezett magas színvonalon, ezért ez volt a súlyosabb és uralkodóbb baj. A budapesti konferencián ezért értéketlen került előtérbe a történetiség hangsúlyozása, anélkül azonban, hogy ez az esztétikai szempontok háttérbe szorítására vezetett volna, sőt több előadás és magas színvonalú hozzászólás jutatta kifejezésre e két szempont együttes és egyforma súlyú jelentőségét. Ha egyelőre csak erre a két mozzanatra szorítkozunk, már akkor is nyilvánvaló, hogy a konferencián a dogmatikus, nacionalista, történetietlen, és vulgarizáló jelenségekkel szemben nyilvánult meg a marxista tudomány ereje.

A BUDAPESTI KONFERENCIA EGÉSZ MUNKÁJÁN vörös fonalként húzódtott végig a mai polgári tudománnyal való polémia. Nyugati kollégáinkat egyaránt meglepte ennek a polémiának a következetessége, valamint magas színvonala. Sajnos, a múltban gyakori volt a polgári nézeteknek pusztán deklarációszerű, felületes bírálata, vagy inkább csak egyszerű megbélyegzése. És ezt könnyű volt megtenni olyankor, amikor a polgári tudomány képviselői nincsenek jelen és nem válaszolhatnak. A budapesti konferencián, noha itt elsősorban marxisták tárgyaltak egymás között, a résztvevőknek a polgári tudósok számára is érthetően és meggyőzően kellett megfogalmazniuk álláspontjukat. A konferencia egyik nagy érdeme éppen az, hogy miközben a marxista irodalomtudomány új törekvéseit erősítette, még világosabban és meggyőzőbben domborította ki a marxista és a polgári álláspontok közti alapvető különbségeket, de olyan formában, olyan felkészültséggel és színvonalon, ami egyúttal elhárítja az akadályokat a nyugati tudomány képviselőivel való higgadt és korrekt, sőt gyakran barátságos légkörű vita elől.

Klanczay Tibor